

สถานการณ์เศรษฐกิจแรงงาน และการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ

ไตรมาส 3/2568 (กรกฎาคม – กันยายน 2568)

เรื่อง ความตึงเครียดชายแดนไทย-กัมพูชา ปัจจัย และความท้าทาย

(Thai-Cambodia Border Tensions: Issues and Challenges)

รายงานสถานการณ์

กองเศรษฐกิจการแรงงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

สารบัญ

	หน้า
● บทสรุปผู้บริหาร	1
● บทนำ: บริบทความสัมพันธ์และข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา	2
● สถานการณ์และโครงสร้างแรงงานกัมพูชาในประเทศไทย	3
● สถานการณ์แรงงานกัมพูชา	4
● ภาคส่วนอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานกัมพูชา	5
● การกระจายตัวของแรงงานกัมพูชาในระดับพื้นที่	7
● ผลกระทบจากความตึงเครียดชายแดนต่อตลาดแรงงานไทย	9
● ผลกระทบต่อการค้า การลงทุน และการจ้างงาน	9
● ผลกระทบต่อภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานกัมพูชา	10
● มาตรการภาครัฐและการตอบสนองต่อสถานการณ์แรงงาน	12
● มาตรการบริหารจัดการแรงงานกัมพูชา	12
● การหาแหล่งแรงงานทดแทนของภาครัฐและเอกชน	12
● บทสังเคราะห์บทเรียนและแนวทงนโยบายเพื่อจัดการปัญหาอุปสงค์-อุปทานแรงงานจากเหตุการณ์ปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา	13
● บทเรียนเชิงนโยบายสำคัญ	13
● แนวทงนโยบายจากการถอดบทเรียนดังกล่าว	14
● ข้อเสนอมาตรการเชิงปฏิบัติสำหรับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน	15
● เอกสารอ้างอิง	19

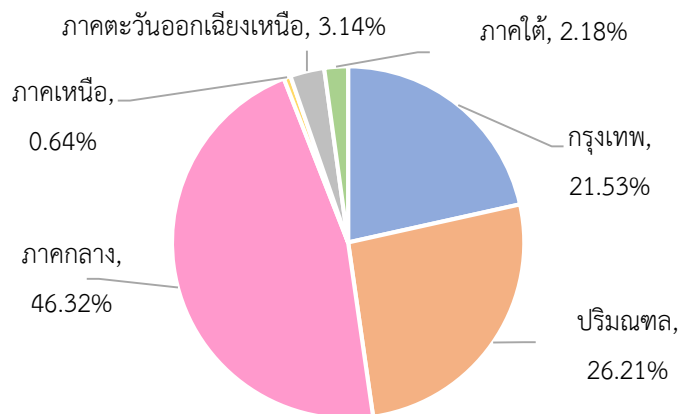
บทสรุปผู้บริหาร

ความตึงเครียดชายแดนไทย-กัมพูชา โจทย์ และความท้าทาย (Thai-Cambodia Border Tensions: Issues and Challenges)

ความสัมพันธ์และข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

- ปี 2568 เกิดเหตุปะทะเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างทหารทั้งสองฝ่ายบริเวณ ช้องบก จังหวัดอุบลราชธานี และมีการวางกับระเบิด ซึ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อนที่ยังไม่มีการแบ่งเขตแดนที่ชัดเจน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนและแรงงาน
- ความขัดแย้งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของแรงงานในพื้นที่ชายแดนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านความมั่นคงในการทำงาน ความปลอดภัยของแรงงาน และความต่อเนื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม การค้าชายแดน และบริการขนาดเล็ก ซึ่งเป็นแหล่งจ้างงานหลักของแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในพื้นที่

สัดส่วนแรงงานกัมพูชาในแต่ละภูมิภาค

โครงสร้างแรงงานกัมพูชาในไทย

แรงงานกัมพูชาในไทย 490,624 คน
(ร้อยละ 12.15 ของแรงงานต่างด้าว)

- เกษตรกรรม 60,000 คน

- ก่อสร้าง 176,000 คน

- การผลิต 104,000 คน

ผลกระทบสำคัญ

- การค้า → ปิดด่านชายแดน, การส่งออก-นำเข้าชะงัก, SMEs กระทบหนัก
- การลงทุน → ปิดด่านชายแดน, โรงงานหยุดผลิต, นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น
- การจ้างงาน → ขาดแรงงานเฉียบพลัน โดยเฉพาะก่อสร้างและเกษตร

มาตรการบริหารจัดการแรงงานกัมพูชา

- ผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการทำงานได้อีก 6 เดือน หรือจนกว่าสถานการณ์จะเป็นไปตามปกติ
- สามารถเปลี่ยนและเพิ่มนายจ้างได้ไม่เกิน 3 ราย ภายในจังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน
- กระทรวงแรงงานได้มีการพิจารณาแผนการนำเข้าแรงงานจากประเทศใหม่ๆ เช่น ศรีลังกา และเนปาล

ความตึงเครียดชายแดนไทย-กัมพูชา โจทย์ และความท้าทาย (Thai-Cambodia Border Tensions: Issues and Challenges)

1. บริบทความสัมพันธ์และข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา

ความขัดแย้งบริเวณชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาเป็นประเด็นที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ยาวนาน สืบเนื่องจากช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคอินโดจีน และจัดทำแผนที่แบ่งเขตแดนใหม่โดยมิได้ยึดตามข้อตกลงดั้งเดิมระหว่างสองประเทศ ส่งผลให้เกิดการตีความแนวเขตแดนที่แตกต่างกัน และกลายเป็นต้นตอของข้อพิพาทที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน หนึ่งในกรณีพิพาทสำคัญ คือ กรณีปราสาทพระวิหาร ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ได้มีคำตัดสินเมื่อปี 2505 ให้กัมพูชามีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาท อย่างไรก็ตาม คำตัดสินดังกล่าวมิได้ระบุแนวเขตแดนโดยรอบอย่างชัดเจน ทำให้ประเทศไทยยังคงอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่โดยรอบ และนำไปสู่ความตึงเครียดเป็นระยะ เช่น เหตุการณ์ปะทะด้วยกำลังทหารระหว่างปี 2551-2554 สร้างผลกระทบต่อประชาชนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน (วราพงษ์ เทพรักษ์ทอง, 2568) ข้อพิพาทเรื่องเขตแดนที่ยังมิได้ข้อยุติ ทำให้พื้นที่ชายแดนมีลักษณะเปราะบาง และมีแนวโน้มที่จะเกิดความตึงเครียดขึ้นเป็นระยะ แม้จะมีความพยายามในการเจรจาผ่านกลไกทวิภาคี เช่น คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Boundary Commission – JBC) (กระทรวงการต่างประเทศ, 2568) ความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นจึงยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน รวมถึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และการตัดสินใจของแรงงานในการย้ายถิ่นหรือทำงานในพื้นที่ดังกล่าว

ในปี 2568 ความตึงเครียดระหว่างไทยกับกัมพูชาได้ปะทุขึ้นอีกครั้ง โดยเฉพาะจากเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างทหารทั้งสองฝ่ายเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2568 บริเวณ "ช่องบก" อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อนที่ยังไม่มีการแบ่งเขตแดนที่ชัดเจน เหตุการณ์นี้มีต้นตอจากการที่กัมพูชาดำเนินการขุดลอกคลองในพื้นที่ตั้งแต่ต้นปี ประกอบกับการที่นายฮุน เซน ประธานวุฒิสภาของกัมพูชา โพสต์ข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ แสดงการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ "สามเหลี่ยมมรกต" (กรมประชาสัมพันธ์, 2568) สถานการณ์ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2568 เกิดเหตุทหารไทยเหยียบกับระเบิดในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งฝ่ายไทยระบุว่าเป็นการละเมิดอธิปไตยและขัดต่ออนุสัญญาออกอตตาวา¹ เหตุการณ์ดังกล่าวจุดกระแสประท้วงในสังคมไทย และมีรายงานว่าทั้งสองฝ่ายได้เริ่มเคลื่อนย้ายและเสริมกำลังทหาร ขณะที่กัมพูชาแสดงเจตจำนงที่จะยื่นเรื่องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอีกครั้ง (ประชาไท, 2568) ต่อมาในวันที่ 23 กรกฎาคม 2568 สถานการณ์ปะทะได้ขยายวงกว้างไปยังแนวชายแดนและพื้นที่สาธารณะหลายแห่ง ส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตและ

¹ อนุสัญญาออกอตตาวา (Ottawa Treaty) หรือชื่อเต็มคือ อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ. 1997 เป็นสนธิสัญญาที่มุ่งกำจัดทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั่วโลก มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหยุดวงจรการผลิตและการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งประเทศภาคีต้องทำลายทุ่นระเบิดที่เก็บสะสมไว้ทั้งหมดภายใน 4 ปีหลังเข้าร่วมอนุสัญญา โดยต้องดำเนินการเก็บกวาดทุ่นระเบิดในพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของตนภายในระยะเวลา 10 ปีหลังเข้าร่วมอนุสัญญา โดยอาจขอขยายเวลาได้หากจำเป็น รวมถึงการดูแลสุขภาพพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ปัจจุบันมีประเทศมากกว่า 160 ประเทศทั่วโลกที่เป็นภาคีของอนุสัญญาออกอตตาวา โดยประเทศไทยและกัมพูชาเป็นหนึ่งในประเทศที่ร่วมลงนาม และให้สัตยาบันในอนุสัญญานี้ตั้งแต่ปี 1997 และมีผลบังคับใช้กับไทยเมื่อปี 1999 และกัมพูชาในปี 2000 ที่มา: <https://www.naewna.com/politic/900616>

ทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก กระทั่งปลายเดือนกรกฎาคม 2568 ผู้นำทั้งสองฝ่ายจึงเห็นพ้องหยุดยิงเด็ดขาด พร้อมทั้งคณะกรรมการประสานงานร่วม ในเดือนสิงหาคม 2568 ทั้งสองประเทศเดินหน้าสร้างกลไกความร่วมมือ โดยจัดการประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไป (GBC) แม้สถานการณ์โดยรวมเริ่มคลี่คลาย แต่ความเปราะบางยังคงอยู่ โดยเฉพาะข้อกล่าวหาเรื่องการใช้กระสุนเปิดและการอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิดต่อไป (กระทรวงมหาดไทย, 2568)

การปะทะในพื้นที่ที่เคยเป็นจุดสู้รบสำคัญช่วงปี 2528–2530 สะท้อนให้เห็นว่าข้อพิพาทเขตแดนดังกล่าวไม่ใช่เพียงประเด็นด้านกฎหมายหรือเทคนิคการปักปันเขตแดนเท่านั้น หากยังเกี่ยวพันกับความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ ชาตินิยม และการเมืองภายในของทั้งสองประเทศ ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนและอ่อนไหวมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ความขัดแย้งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของแรงงานในพื้นที่ชายแดนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านความมั่นคงในการทำงาน ความปลอดภัยของแรงงาน และความต่อเนื่องของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม การค้าชายแดน และบริการขนาดเล็ก ซึ่งเป็นแหล่งจ้างงานหลักของแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ แนวโน้มความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น ยังอาจส่งผลให้แรงงานย้ายถิ่นชะลอการเดินทาง การจ้างงานเกิดภาวะชะงักงัน และความร่วมมือด้านแรงงานระหว่างประเทศถูกกระทบ บทวิเคราะห์ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของสถานการณ์ ความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาในปี 2568 ที่มีต่อตลาดแรงงานไทยทั้งในพื้นที่ชายแดน และภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานกัมพูชา รวมถึงสังเคราะห์บทเรียน และแนวทางเพื่อจัดการพัฒนาอุปสงค์-อุปทานแรงงานจากเหตุการณ์ปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา

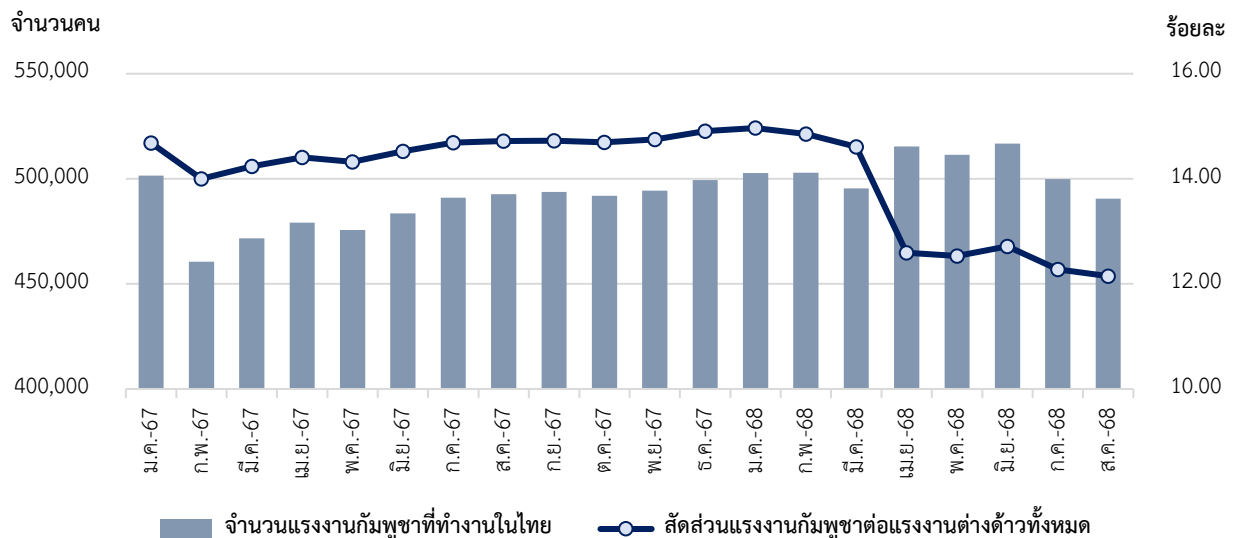
2. สถานการณ์และโครงสร้างแรงงานกัมพูชาในประเทศไทย

เศรษฐกิจของประเทศไทยพึ่งพาแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ CLM (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) จากข้อมูลสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ณ เดือนสิงหาคม 2568 มีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 4.04 ล้านคน โดยเป็นแรงงานจากกลุ่มประเทศ CLM ถึง 3.75 ล้านคน หรือคิดเป็นกว่าร้อยละ 92.80 ของแรงงานต่างด้าวทั้งหมด แรงงานต่างด้าวเหล่านี้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของอุปทานแรงงาน เต็มเต็มตำแหน่งงานที่แรงงานไทยมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงหรือขาดแคลน หรือที่เรียกว่า "งาน 3D" (Dirty, Dangerous, Difficult) ไม่เพียงแต่ช่วยให้ภาคธุรกิจสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและรักษาความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากและบรรเทาภาวะขาดแคลนแรงงานที่เกิดจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทย

2.1 สถานการณ์แรงงานกัมพูชา

ข้อมูลสถิติการทำงานของคนต่างด้าว ณ เดือนสิงหาคม 2568 แรงงานกัมพูชาที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร มีจำนวนรวมประมาณ 490,624 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.15 ของแรงงานต่างด้าวทั้งหมดในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนต่างด้าวมาตรา 63/2 ประมาณ 300,826 คน รองลงมาเป็นกลุ่มคนต่างด้าวมาตรา 59 (ประเภทนำเข้าตาม MoU)² จำนวน 162,015 คน และเป็นแรงงานที่ได้รับอนุญาตทำงานแบบไป-กลับตามฤดูกาลทั้งสิ้น 27,017 คน

ภาพที่ 1 สถิติแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาในประเทศไทย (มกราคม 2567 - สิงหาคม 2568)

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ประมวลผลโดย กองเศรษฐกิจการแรงงาน

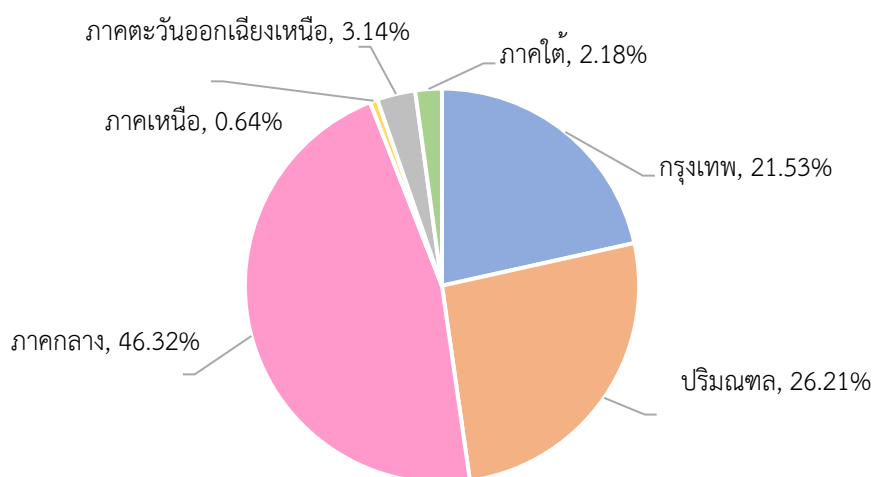
จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าตลอดช่วงปี 2567 ถึง 2568 จำนวนแรงงานกัมพูชาที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามจังหวะของเศรษฐกิจและฤดูกาลแรงงาน โดยในช่วงต้นปี 2567 ตัวเลขอยู่ที่ราว 500,000 คน ก่อนจะปรับลดลงไปต่ำสุดประมาณ 460,000 คนในไตรมาสแรก สะท้อนถึงการสิ้นสุดสัญญาจ้างหรือการเดินทางกลับประเทศหลังเทศกาล จากนั้นจำนวนแรงงานกัมพูชาค่อย ๆ เพิ่มขึ้นและกลับมาอยู่ในระดับเกือบ 500,000 คนในช่วงกลางถึงปลายปี 2567 และขยับขึ้นสูงสุดในเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม 2568 ที่ระดับกว่า 510,000 คน ก่อนจะปรับลดลงเล็กน้อยในช่วงกลางปี 2568 เหลือราว 490,000 คน

² คนต่างด้าวมาตรา 59 (ประเภทนำเข้าตาม MoU) ได้แก่ คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ที่เข้ามาทำงานตามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทย กับ รัฐบาลประเทศคู่ภาคี

2.2 ภาคส่วนอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานกัมพูชา

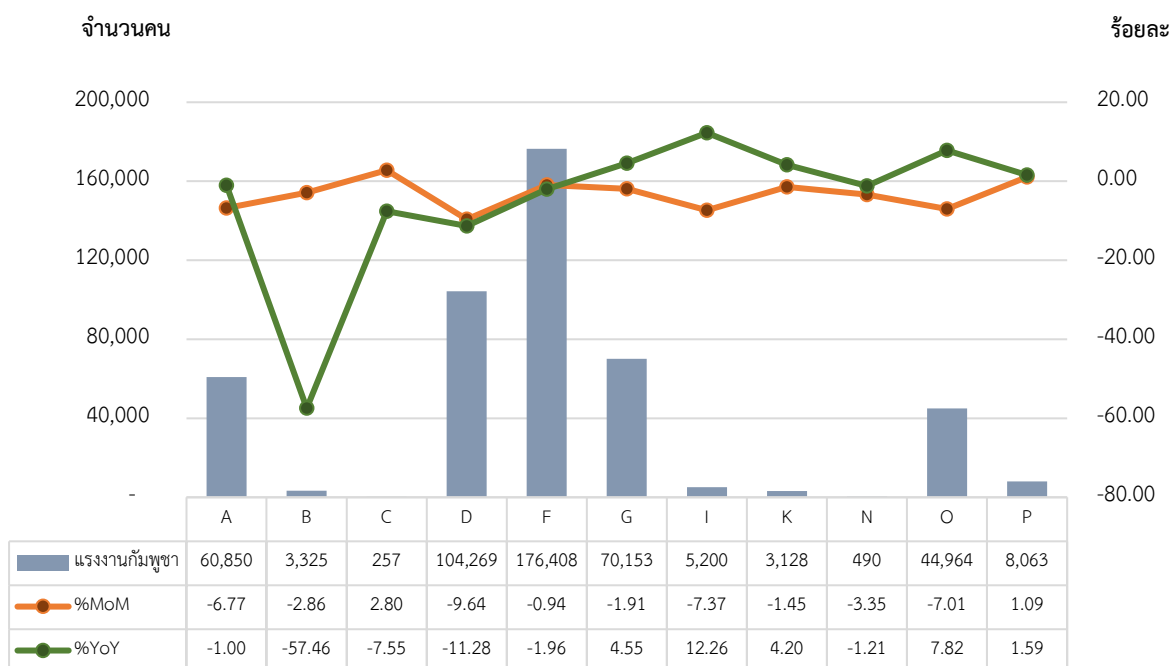
แรงงานกัมพูชาส่วนใหญ่มีบทบาทสำคัญในภาคส่วนที่ต้องการแรงงานจำนวนมากและอาจไม่เป็นที่นิยมสำหรับแรงงานไทย จากข้อมูลสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ณ เดือนสิงหาคม 2568 พบว่า ในเชิงภูมิภาค แรงงานกัมพูชาส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในภาคกลาง 208,472 คน คิดเป็นร้อยละ 46.32 เกือบครึ่งหนึ่งของแรงงานกัมพูชาทั้งหมดในประเทศ ปัจจัยสำคัญมาจากการที่ภาคกลางเป็นพื้นที่เกษตรกรรมขนาดใหญ่และเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น เช่น การก่อสร้าง สิ่งทอ และการเกษตรเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งต้องการแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก รองลงมาเป็นปริมณฑล 117,951 คน และกรุงเทพมหานคร 96,885 คน สะท้อนถึงความต้องการแรงงานในภาคบริการ การก่อสร้าง และงานใช้แรงงานทั่วไปในเขตเมืองใหญ่และพื้นที่รอบกรุงเทพฯ ซึ่งมีเศรษฐกิจเติบโตและมีการลงทุนสูง ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 3.14) ภาคใต้ (ร้อยละ 2.18) และ ภาคเหนือ (ร้อยละ 0.64) มีสัดส่วนน้อยมาก เหตุผลหลักคือภูมิภาคเหล่านี้มีฐานเศรษฐกิจที่พึ่งพาแรงงานกัมพูชาน้อยกว่า เช่น ภาคใต้ซึ่งมีแรงงานจากเมียนมามากกว่า หรือภาคเหนือ/อีสานที่แรงงานท้องถิ่นยังคงมีสัดส่วนสูงกว่า ส่วนแรงงานกัมพูชาที่ไปกลับตามฤดูกาลจะอยู่ในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 15,056 คน และสระแก้ว จำนวน 11,252 เป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 2 สัดส่วนแรงงานกัมพูชาในแต่ละภูมิภาค ณ เดือนสิงหาคม 2568

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ประมวลผลโดย กองเศรษฐกิจการแรงงาน

ภาพที่ 3 แรงงานกัมพูชาที่ทำงานในไทยจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ณ เดือนสิงหาคม 2568

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ประมวลข้อมูลโดย กองเศรษฐกิจการแรงงาน

หมายเหตุ : A คืออุตสาหกรรมเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ B คือการประมง C คือการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน D คือการผลิต F คือการก่อสร้าง G คือการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ I คือการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม K คือบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ N คือการบริการด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์ O คือบริการชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่นๆ P คือลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล

แรงงานกัมพูชามีการกระจายตัวในหลายอุตสาหกรรมของไทย แต่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเข้มข้นกับภาคบริการบางประเภท โดยอุตสาหกรรมที่มีแรงงานกัมพูชามากที่สุดคือภาคก่อสร้าง ซึ่งมีแรงงานมากกว่า 176,408 คน แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาแรงงานกลุ่มนี้ในกิจกรรมก่อสร้างขนาดใหญ่และโครงการโครงสร้างพื้นฐาน ภาคการผลิตถือเป็นอีกหนึ่งฐานแรงงานสำคัญ โดยมีแรงงานกว่า 104,269 คน มีการลดลงชัดเจนเมื่อเทียบกับเดือนก่อนและปีก่อน สะท้อนถึงแรงกดดันด้านต้นทุนการผลิตและผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดน ขณะที่แรงงานในภาคเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ก็มีจำนวนมากกว่า 60,850 คน แต่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเกิดจากความผันผวนตามฤดูกาลและความไม่แน่นอนของการจ้างงานในภาคเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมการค้าและบริการ พบว่าการขนส่งและคมนาคม มีแรงงานกัมพูชาราว 5,200 คน ขยายตัวกว่าร้อยละ 12.26 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า แสดงถึงการพึ่งพาแรงงานในห่วงโซ่อุปทานที่กำลังเติบโต เช่นเดียวกับภาคการขายส่ง-ขายปลีกและการซ่อมยานยนต์ ที่มีแรงงานมากกว่า 70,153 คน ลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับเดือนก่อน แต่กลับขยายตัวสูงถึงกว่าร้อยละ 4.55 เมื่อเทียบกับปีก่อน แสดงให้เห็นว่าบทบาทของแรงงานกัมพูชาในเศรษฐกิจเมืองและภาคบริการมีความสำคัญมากขึ้น ขณะเดียวกันภาคบริการชุมชนและบริการส่วนบุคคล มีแรงงานกัมพูชามากถึง 44,964 คน และมีการเติบโตเมื่อเทียบกับปีก่อน

สะท้อนว่าแรงงานกัมพูชากำลังมีบทบาทมากขึ้นในบริการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันของคนไทย เช่น ร้านอาหาร ร้านบริการส่วนบุคคล และงานบริการขนาดเล็ก

2.3 การกระจายตัวของแรงงานกัมพูชาในระดับพื้นที่

แรงงานกัมพูชาส่วนใหญ่ไม่ได้กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอในทุกจังหวัดของประเทศไทย แต่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีความต้องการแรงงานสูง โดยเฉพาะในภาคตะวันออกและภาคกลาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรม การเกษตร และการประมง จังหวัดที่มีสัดส่วนแรงงานกัมพูชามากที่สุด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 75,974 คน รองลงมา จังหวัดปทุมธานีจำนวน 43,818 คน และ จังหวัดระยองจำนวน 40,512 คน

ตารางที่ 1 จังหวัดที่มีการกระจุกตัวของแรงงานกัมพูชามากที่สุด 10 อันดับ ณ เดือนสิงหาคม 2568

จังหวัด	จำนวนแรงงานกัมพูชา			
	มาตรา 59 (MOU)	มาตรา 63/2	มาตรา 64 (ไป-กลับ ตามฤดูกาล)	รวม
ชลบุรี	35,457	40,517	-	75,974
ปทุมธานี	12,689	31,129	-	43,818
ระยอง	14,549	25,963	-	40,512
สมุทรปราการ	12,074	26,011	-	38,085
จันทบุรี	7,547	9,450	15,056	32,053
นนทบุรี	7,217	15,714	-	22,931
ฉะเชิงเทรา	7,030	13,492	-	20,522
สระแก้ว	1,074	11,742	178	12,994
ตราด	975	6,441	4,364	11,780
ปราจีนบุรี	6,521	4,727	-	11,248

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ประมวลผลโดย กองเศรษฐกิจการแรงงาน

ตารางที่ 2 จำนวนแรงงานกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดติดชายแดนไทย-กัมพูชา ณ เดือนสิงหาคม 2568

จังหวัด	จำนวนแรงงานกัมพูชา			
	มาตรา 59 (MOU)	มาตรา 63/2	มาตรา 64 (ไป-กลับตามฤดูกาล)	รวม
อุบลราชธานี	117	204	-	321
ศรีสะเกษ	95	252	20	367
บุรีรัมย์	406	678	-	1,084
สุรินทร์	457	439	355	1,251
ตราด	975	10,471	334	11,780
สระแก้ว	1,074	668	11,252	12,994
จันทบุรี	7,547	9,450	15,056	32,053

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ประมวลผลโดย กองเศรษฐกิจการแรงงาน

จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชา ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดอุบลราชธานี มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 321 คน พรมแดนติดกับจังหวัดพระวิหาร และจังหวัดจำปาสักของกัมพูชา เป็นแนวเทือกเขาพนมดงรักที่ทอดยาวเป็นพรมแดนธรรมชาติ จุดผ่านแดนที่สำคัญคือช่องอานม้า และช่องบก ซึ่งเป็นประตูเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศ อุบลราชธานีจึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนที่สำคัญ และมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคอินโดจีนตอนกลาง

2) จังหวัดศรีสะเกษ มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 367 คน พรมแดนติดกับจังหวัดพระวิหาร ของกัมพูชาเช่นกัน โดยมีแนวเทือกเขาพนมดงรักเป็นพรมแดนธรรมชาติที่เด่นชัด เป็นพื้นที่ที่เกิดกรณีพิพาทปราสาทพระวิหาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของปัญหาเขตแดนและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของพื้นที่ดังกล่าว จุดผ่านแดนหลักคือจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญในการขนส่งสินค้าเกษตรและผลผลิตต่าง ๆ

3) จังหวัดสุรินทร์ มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 1,251 คน พรมแดนติดกับจังหวัดอุดรธานีของกัมพูชา พื้นที่ชายแดนในส่วนนี้ค่อนข้างสงบและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนในระดับท้องถิ่น จุดผ่านแดนที่สำคัญคือช่องจอม ซึ่งเป็นด่านการค้าชายแดนที่มีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าเกษตรระหว่างสุรินทร์กับกัมพูชา

4) จังหวัดบุรีรัมย์ มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 1,084 คน พรมแดนติดกับจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงเตี้ยเมียนเจยของกัมพูชา พรมแดนของบุรีรัมย์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและภูเขาเตี้ยๆ ทำให้การสัญจรไปมาค่อนข้างสะดวก จุดผ่านแดนที่สำคัญได้แก่ ช่องสายตะกู ซึ่งเป็นจุดที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นประตูการค้าและการท่องเที่ยวใหม่ในอนาคต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณชายแดนของบุรีรัมย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การค้ากับกัมพูชา

5) จังหวัดสระแก้ว มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 12,994 คน ถือเป็นจังหวัดชายแดนที่สำคัญที่สุดของประเทศไทยที่ติดกับกัมพูชาในมิติทางเศรษฐกิจ พรมแดนติดกับจังหวัดบันเตียเมียนเจยของกัมพูชา จุดผ่านแดนถาวรคลองลึก-ปอยเปต เป็นด่านการค้าชายแดนที่มีมูลค่าการค้าสูงสุดในบรรดาด้านชายแดน ไทย-กัมพูชาทั้งหมด สระแก้วจึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ เป็นแหล่งรวมของแรงงานข้ามชาติ และเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการค้า การลงทุน และภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบ่อนกาสิโนและแรงงาน

6) จังหวัดจันทบุรี มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 32,053 คน พรมแดนติดกับจังหวัดไพลินและจังหวัดพระตะบองของกัมพูชา ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาและป่าไม้ ทำให้การสัญจรไม่สะดวกเท่า สระแก้ว แต่ก็มีจุดผ่านแดนที่สำคัญสำหรับการค้าผลไม้และอัญมณี โดยเฉพาะที่บ้านแหลมและบ้านฝักกาด จันทบุรีเป็นแหล่งผลิตผลไม้และอัญมณีที่สำคัญของไทย และมีการส่งออกสินค้าเหล่านี้ไปยังกัมพูชาและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคผ่านเส้นทางชายแดน

7) จังหวัดตราด มีแรงงานกัมพูชาจำนวน 11,780 คน เป็นจังหวัดชายแดนที่อยู่ทางทิศใต้สุดของภาคตะวันออกของไทย พรมแดนติดกับจังหวัดเกาะกงของกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นแนวเทือกเขาบรรทัดและพื้นที่ป่าดิบชื้น จุดผ่านแดนหลักคือบ้านหาดเล็ก ซึ่งเป็นประตูสู่เมืองเกาะกงที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลของกัมพูชา การค้าขายที่เน้นสินค้าอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวข้ามแดน การเชื่อมต่อทางทะเลยังเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญระหว่างสองประเทศในพื้นที่

3. ผลกระทบจากความตึงเครียดชายแดน

3.1 ผลกระทบต่อการค้า การลงทุน และการจ้างงาน

เหตุการณ์ปะทะบริเวณช่องบกในเดือนพฤษภาคม 2568 และการวางกับระเบิดในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน ได้ส่งผลให้ฝ่ายความมั่นคงของไทยมีการบังคับใช้มาตรการเข้มงวดในการควบคุมการผ่านแดน รวมถึงการงดการเข้า-ออกของยานพาหนะทุกประเภทในบางช่วงเวลา ตามข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์ (2568) ด้านชายแดนหลายแห่งในพื้นที่ใกล้จุดความขัดแย้ง เช่น จุดผ่อนปรนบ้านหมื่นดำน และช่องทางขึ้นเขาพระวิหาร ถูกจำกัดเวลาเปิด-ปิด หรือมีการปิดด่านชั่วคราว แม้ด่านเหล่านี้จะจัดเป็นด่านรอง แต่ก็มีความสำคัญต่อการสัญจรของแรงงานข้ามชาติในท้องถิ่นที่พึ่งพาเส้นทางดังกล่าวในการเดินทางเพื่อทำงาน รวมถึงการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นพื้นฐาน (จตุพร สุสวัสดิ์, 2568)

การปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชา ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อเศรษฐกิจชายแดน ทั้งในมิติการค้า การลงทุน และการจ้างงาน โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

(1) ด้านการค้า การปิดด่านทำให้การส่งออกและนำเข้าสินค้าชะงักงันทันที โดยเฉพาะสินค้าที่พึ่งพาการขนส่งทางบกและการค้าชายแดนเป็นหลัก เช่น สินค้าเกษตร ผลไม้ อาหารทะเลสด รวมถึงสินค้าอุปโภคบริโภคที่ไทยส่งไปกัมพูชา การหยุดชะงักนี้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการขนาดใหญ่และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการ SMEs ที่อาศัยรายได้จากการค้าข้ามแดนเป็นหลัก เนื่องจากต้นทุนในการหาทางเลือกอื่นสูงกว่ามาก นอกจากนี้ กัมพูชาซึ่งมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาสินค้านำเข้าจากไทย เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง อาหารสำเร็จรูป

และวัสดุก่อสร้าง ก็ได้รับผลกระทบจากภาวะขาดแคลนสินค้าและราคาที่สูงขึ้น จึงเกิดผลสะท้อนกลับมายังฝั่งไทย ในรูปของการหดตัวของคำสั่งซื้อ

(2) มิติของการลงทุน เขตเศรษฐกิจชายแดนและนิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ใกล้พื้นที่ชายแดน ได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากไม่สามารถเคลื่อนย้ายวัตถุดิบและแรงงานได้สะดวก โรงงานจำนวนหนึ่งที่อาศัยแรงงานกัมพูชาอาจต้องหยุดการผลิตชั่วคราว ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน โดยเฉพาะนักลงทุนต่างชาติที่ใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อกระจายสินค้าสู่กัมพูชาและประเทศเพื่อนบ้าน หากการปิดด่านยืดเยื้อ ย่อมบั่นทอนความได้เปรียบเชิงพื้นที่ (location advantage) ของไทยในฐานะศูนย์กลางโลจิสติกส์ภูมิภาค

(3) ผลกระทบต่อจ้างงานและเศรษฐกิจท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนของไทย เช่น จังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ และจันทบุรี มีสัดส่วนเศรษฐกิจที่พึ่งพาการค้าชายแดนสูง การปิดด่านทำให้แรงงานท้องถิ่นที่ทำงานในตลาดชายแดน การขนส่งสินค้า และกิจการค้าปลีกค้าส่งสูญเสียรายได้ทันที ในขณะที่แรงงานกัมพูชาที่ข้ามแดนมาทำงานรายวันก็ไม่สามารถเดินทางเข้ามาได้ ส่งผลให้ธุรกิจภาคบริการ เช่น ตลาดสด ร้านอาหาร และการขนส่งท้องถิ่นหดตัวลง

(4) ผลกระทบเชิงโครงสร้าง การปิดด่านทำให้เห็นข้อจำกัดของระบบเศรษฐกิจชายแดนที่ยังคงพึ่งพาช่องทางด่านถาวรและกึ่งถาวรเป็นหลัก ขาดการกระจายความเสี่ยงทั้งในด้านโลจิสติกส์และรูปแบบการค้าดิจิทัล ดังนั้น การพึ่งพาการค้าชายแดนโดยตรงโดยไม่เตรียมกลไกรองรับจึงทำให้เกิดความเปราะบางเชิงโครงสร้าง (structural vulnerability) ต่อความไม่แน่นอนทางการเมืองและความมั่นคง

การปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชาไม่เพียงทำให้การค้าชะลอตัวและกระทบการลงทุน แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการและนักลงทุน ส่งผลต่อการจ้างงานและเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ชายแดน อีกทั้งยังสะท้อนถึงความจำเป็นที่ไทยต้องเร่งปรับโครงสร้างการค้าชายแดนให้ยืดหยุ่นขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การเชื่อมโยงโลจิสติกส์ และการพัฒนากลไกการค้ารูปแบบใหม่

3.2 ผลกระทบต่อภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานกัมพูชา

ความขัดแย้งชายแดนไทย-กัมพูชาได้ส่งแรงสั่นสะเทือนอย่างรุนแรงและลึกซึ้งต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพิงแรงงานจากกัมพูชาเป็นฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อน ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีได้จำกัดอยู่เพียงแค่พื้นที่ชายแดน แต่ได้แผ่ขยายเป็นวงกว้าง สร้างความเปราะบางและความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน นำไปสู่ การอพยพกลับประเทศของแรงงานกัมพูชาเป็นจำนวน การขาดแคลนแรงงานอย่างฉับพลันนี้ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมหลายประเภทที่พึ่งพาแรงงานกัมพูชาเป็นหลัก ดังนี้

(1) ภาคการก่อสร้าง นับเป็นภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบหนักหน่วงที่สุด เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่แรงงานกัมพูชานิยมทำและมีสัดส่วนสูงที่สุดราวร้อยละ 36 หรือเกือบ 200,000 คน การหายไปของแรงงานจำนวนมากทำให้โครงการก่อสร้างหลายแห่งต้องหยุดชะงักหรือดำเนินไปอย่างล่าช้า ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายทางการเงิน แต่ยังเสี่ยงต่อการส่งมอบงานไม่ทันตามกำหนดและอาจถูกปรับได้

(2) ภาคเกษตรกรรม เป็นอีกหนึ่งภาคส่วนที่เปราะบางอย่างยิ่ง โดยเฉพาะธุรกิจสวนผลไม้ และพืชผลที่ต้องการแรงงานในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ผู้ประกอบการเกษตรกรรมในหลายพื้นที่ เช่น สวนทุเรียน

ที่จับคู่ ต้องเผชิญกับการขาดแคลนแรงงานอย่างรุนแรง ส่งผลให้ผลผลิตไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ทันเวลา สร้างความเสียหายต่อรายได้และห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตร (ผู้จัดการออนไลน์, 2568)

(3) ภาคอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่นิยมทำ ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อุตสาหกรรมเหล่านี้รวมถึง โรงงานการ์เมนต์ (เสื้อผ้า) สิ่งทอ รองเท้า พลาสติก และโรงงานอาหารแปรรูป ซึ่งการขาดแคลนแรงงานส่งผลให้กำลังการผลิตลดลงและอาจกระทบต่อการส่งออกในภาพรวม

(4) ภาคประมงและบริการ แรงงานกัมพูชาที่มีบทบาทสำคัญในภาคประมงและแพปลา รวมถึงภาคบริการและค้าปลีก โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน การกลับประเทศของแรงงานเหล่านี้จึงส่งผลให้ธุรกิจต้องหยุดชะงักหรือลดขนาดการดำเนินงานลง

ตารางที่ 3 สรุปผลกระทบรายภาคส่วนที่สำคัญต่อตลาดแรงงานไทย

ภาคส่วน	ผลกระทบที่เกิดขึ้น	แนวโน้มระยะสั้น	แนวโน้มระยะยาว
ก่อสร้าง	- โครงการล่าช้า - ขาดกำลังคนทำงานหนัก - เสี่ยงใช้แรงงานผิดกฎหมาย	- โครงการขนาดใหญ่ ชะลอตัว	- อุตสาหกรรมต้องเร่ง พัฒนาทักษะแรงงานไทย
เกษตรกรรม	- ขาดแคลนแรงงานเก็บเกี่ยว- แปรรูป - ต้นทุนจ้างงานสูงขึ้น	- ผลผลิตออกสู่ตลาด ล่าช้า - ราคาผลผลิตขึ้น	- ต้นทุนสูงขึ้น - อาจลดความสามารถ แข่งขัน
โรงงาน อุตสาหกรรม	- ขาดแรงงานสายการผลิต - กระทบซัพพลายเชน	- อาจปิดสายงาน บางส่วน - ลดการผลิตชั่วคราว	- การย้ายฐานการผลิต - ใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น
ธุรกิจบริการ	- ขาดแคลนแรงงานบริการ - ยอดผู้ใช้บริการลดลง	- ผลกระทบโรงแรม- ร้านอาหารชายแดน ชัดเจน	- การปรับโมเดลธุรกิจ หรือขยายตลาดใหม่
การค้าชายแดน	- ปิดด่าน-ควบคุมเข้มข้น - ปริมาณค้าลดลง	- รายได้ตก - ผู้ค้ารายย่อยปรับตัว ลำบาก	- การฟื้นตัวขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ชายแดน

การที่แรงงานกัมพูชากระจุกตัวในภาคส่วนสำคัญอย่างก่อสร้างและเกษตรกรรม และในภูมิภาคเศรษฐกิจหลักของไทย ทำให้ผลกระทบจากความตึงเครียดชายแดนไม่ได้จำกัดอยู่แค่พื้นที่ชายแดนเท่านั้น แต่สามารถแพร่กระจายไปยังห่วงโซ่อุปทานและภาคส่วนเศรษฐกิจที่อยู่ลึกเข้ามาในประเทศได้ หากเกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคส่วนเหล่านี้ จะส่งผลกระทบต่อโครงการก่อสร้างที่กำลังดำเนินอยู่และผลผลิตทางการเกษตร ภาคก่อสร้างและเกษตรกรรมเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทยและเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ การหยุดชะงักในภาคส่วนเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ นอกจากนี้ การที่แรงงานกัมพูชาจำนวนมากทำงานในภาคบริการ

และค้าปลีกในพื้นที่ชายแดน เช่น ตลาดโรงเกลืออำเภอรัฐประเท จังหวัดสระแก้ว ศูนย์กลางการค้าสำคัญบริเวณด่านพรมแดนคลองลึก เป็นตลาดค้าปลีกและส่งขนาดใหญ่ แรงงานส่วนใหญ่ในตลาดกว่าร้อยละ 70 เป็นชาวกัมพูชา เมื่อความขัดแย้งชายแดนปะทุขึ้น รัฐบาลไทยได้ออกมาตรการเข้มงวดในการควบคุมการเดินทางข้ามแดน ส่งผลให้การค้าชะลอตัว สินค้าหลายรายการเริ่มขาดแคลน ผู้ค้าไม่กล้าลงทุนเพิ่ม นอกจากนี้ เครือข่ายขนส่งที่เชื่อมโยงกับตลาดโรงเกลือก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน (The Standard Team, 2025)

4. มาตรการภาครัฐและการตอบสนองต่อสถานการณ์แรงงาน

4.1 มาตรการบริหารจัดการแรงงานกัมพูชา

เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อภาคธุรกิจและแรงงาน รัฐบาลไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบดำเนินมาตรการผ่อนผันให้คนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา สามารถอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน แนวทางการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่ถือบัตรผ่านแดน (Border Pass) ทั้งที่มีอายุหรือหมดอายุ ซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และการอนุญาตให้พำนักในเขตพื้นที่ชายแดนที่ได้รับอนุญาตสิ้นสุด (กรมประชาสัมพันธ์, 2568) ดังนี้

1. ผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการทำงานได้อีก 6 เดือน หรือจนกว่าสถานการณ์จะเป็นไปตามปกติ รวมทั้งยกเว้นโทษเปรียบเทียบปรับ สำหรับกรณีอยู่ในราชอาณาจักรเกินระยะเวลาที่กำหนด
2. ให้อื่นคำขออนุญาตทำงาน พร้อมเอกสารหลักฐานตามแนวทางที่กรมการจัดหางานกำหนด โดยชำระค่ายื่นคำขอ 100 บาท และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน 225 บาท ได้รับอนุญาตให้ทำงานครั้งละ 90 วัน กรณีการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรสิ้นสุด แต่ใบอนุญาตทำงานยังมีอายุ ให้ใบอนุญาตทำงานดังกล่าวใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุใบอนุญาตทำงาน
3. สามารถเปลี่ยนและเพิ่มนายจ้างได้ไม่เกิน 3 ราย ภายในจังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน
4. คนต่างด้าวต้อง รายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองทุก 30 วัน โดยรายงานตัวครั้งแรกภายในวันที่ 30 กรกฎาคม 2568
5. เมื่อสถานการณ์ชายแดนกลับสู่ภาวะปกติ ให้คนต่างด้าว อยู่ต่อได้อีก 7 วัน เพื่อเตรียมตัวเดินทางออกนอกราชอาณาจักร

ทั้งนี้ แนวทางทั้ง 5 ข้อดังกล่าวนี้ มีผลตั้งแต่วันที่ 7 มิ.ย. 68 เป็นต้นไป

4.2 การหาแหล่งแรงงานทดแทนของภาครัฐและเอกชน

กระทรวงแรงงานได้มีการพิจารณาแผนการนำเข้าแรงงานจากประเทศใหม่ๆ เช่น ศรีลังกา และเนปาล นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้พิจารณาใช้แรงงานจากกลุ่มผู้ลี้ภัยชาวเมียนมาที่อยู่ในค่ายอพยพ ซึ่งมีจำนวนกว่า 40,000 คน เพื่อเข้ามาทำงานในกิจการที่ขาดแคลน นอกจากนี้ยังมีแนวทางใช้แรงงานไทยทดแทน เช่น ทหารกองประจำการ ผู้ต้องโทษชั้นดีที่ใกล้พ้นโทษ และเยาวชนในสถานพินิจ ซึ่งสามารถนำมาเสริมแรงงานในภาคการผลิตและการเกษตร รวมทั้งพัฒนาทักษะและเพิ่มเทคโนโลยีในภาคธุรกิจ เพื่อปรับตัว

ระยะยาว ลดการพึ่งพาแรงงานต่างด้าว และใช้เครื่องจักรหรือระบบอัตโนมัติแทนแรงงานคนในบางส่วน (กระทรวงแรงงาน, 2568)

ในส่วนของภาคเอกชน ผู้ประกอบการในภาคการก่อสร้างได้เร่งนำเข้าแรงงานจากเมียนมา เพื่อทดแทนกำลังคนที่ขาดไป อย่างไรก็ตาม การหาแหล่งแรงงานทดแทนในระยะสั้นอาจไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากแรงงานจากแต่ละประเทศอาจมีทักษะและลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ภาครัฐยังคงยืนยันว่าประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2568)

5. บทสังเคราะห์บทเรียนและแนวทางนโยบายเพื่อจัดการปัญหาอุปสงค์-อุปทานแรงงาน จากเหตุการณ์ปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา

บทเรียนที่ได้จากเหตุการณ์ปะทะชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาในช่วงครึ่งปี 2568 ชี้ให้เห็นผลกระทบเชิงระบบที่ขนานกันทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจท้องถิ่น และการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดน โดยเฉพาะการปิดด่านขนส่งและการอพยพประชากรจำนวนมากซึ่งนำไปสู่การขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิตและบริการของฝั่งไทย ขณะเดียวกันฝั่งกัมพูชาประสบปัญหาการรับแรงงานคืนอย่างฉับพลันซึ่งก่อให้เกิดแรงกดดันด้านการจ้างงานภายในประเทศและความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพแรงงานที่กลับประเทศ เหตุการณ์นี้ยังแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีการประกาศยุติการยิงหรือข้อตกลงหยุดยิงชั่วคราว ความเปราะบางของห่วงโซ่อุปทานแรงงานและการขาดมาตรการรับมือฉุกเฉินสำหรับแรงงานข้ามชาติก็ยังคงมีอยู่จริงและส่งผลกระทบต่อเนื่องอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

5.1 บทเรียนเชิงนโยบายสำคัญ

1) ความจำเป็นของระบบข้อมูลแรงงานที่ทันเวลาและเชื่อถือได้ การตอบสนองต่อความต้องการอย่างฉับพลันของอุปทานต้องอาศัยข้อมูลเชิงพื้นที่ (geolocated) ตำแหน่ง/สาขาอาชีพ จำนวน ทักษะที่ต้องการ หากไม่มีข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ รัฐบาลและผู้ประกอบการจะไม่สามารถระบุจุดเสี่ยงและจัดสรรทรัพยากรเพื่อรองรับการขาดแคลนชั่วคราวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างจากเหตุการณ์แสดงให้เห็นว่าการปิดด่านและการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นเหตุการณ์รวดเร็วที่ทำให้บางอุตสาหกรรมขาดแรงงานทันที การมีระบบเตือนภัยแรงงานร่วมกับฐานข้อมูลทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่เชื่อมต่อกับหน่วยงานแรงงาน ท้องถิ่น และฝ่ายความมั่นคง จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นระบบและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2) ความเปราะบางของแรงงานต่างด้าวและความเสี่ยงต่อการเลือกปฏิบัติทางสังคมในภาวะความขัดแย้ง เหตุการณ์เผยว่ากลุ่มแรงงานจากกัมพูชาประสบการคุกคามและการข่มขู่ในบางพื้นที่ รวมทั้งการกลับประเทศเป็นจำนวนมากซึ่งเกิดขึ้นทั้งจากแรงกดดันทางความมั่นคงและความกลัวต่อการถูกละเมิดสิทธิ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าระบบคุ้มครองแรงงานต่างด้าวที่อ่อนแอจะทำให้แรงงานเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิและการสูญเสียรายได้ทันทีเมื่อเกิดวิกฤติ รัฐบาลต้องมีมาตรการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานต่างด้าวในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ทั้งด้านการเข้าถึงบริการสาธารณสุข สวัสดิการชั่วคราว และช่องทางสำหรับการรายงานเหตุการณ์การละเมิด โดยไม่เสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีหรือถูกเนรเทศ

3) ความเชื่อมโยงระหว่างความมั่นคงชายแดนกับความต่อเนื่องของห่วงโซ่อุปทานแรงงานและการค้าระหว่างประเทศ เหตุการณ์แสดงว่าการยกระดับความขัดแย้งทำให้การค้าชะงัก ส่งผลต่อการผลิตในประเทศและต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์เพิ่มขึ้น ซึ่งในทางกลับกันจะกระทบต่อความต้องการจ้างงานภายในประเทศและความสามารถของธุรกิจในการรักษาระดับพนักงาน ดังนั้น ความจำเป็นของกลไกประสานงานระหว่างกระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ หน่วยงานความมั่นคง และผู้แทนภาคเอกชนเพื่อบริหารช่องทางเคลื่อนย้ายแรงงานและการส่งคืนแรงงานอย่างเป็นระบบเมื่อจำเป็น โดยควรมีข้อตกลงระหว่างประเทศ (MOU) และแผนปฏิบัติการฉุกเฉินร่วมเพื่อหลีกเลี่ยงการตัดการเชื่อมโยงทางแรงงาน-การค้าอย่างฉับพลัน

5.2 แนวทางนโยบายจากการถอดบทเรียนดังกล่าว

ระยะสั้น ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์สั่งการแรงงานฉุกเฉินระดับพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวและระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า ซึ่งศูนย์นี้ต้องมีอำนาจในการประสานงานข้ามหน่วยงานเพื่ออุดช่องว่างการจับตามองคนให้กับสถานประกอบการที่สำคัญ เช่น เกษตรแปรรูป อาหารและการบริการ รวมทั้งดำเนินการมาตรการคุ้มครองชั่วคราวสำหรับแรงงานที่ได้รับผลกระทบ เช่น การจ่ายเงินทดแทนชั่วคราว บริการที่พักพิงระยะสั้น และการอำนวยความสะดวกในการกลับประเทศอย่างมีศักดิ์ศรี

ระยะกลาง ควรดำเนินการปรับโครงสร้างการจับตามองคนโดยการขยายช่องทางการจัดหาแรงงานจากแหล่งอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมการฝึกทักษะเร่งด่วน (rapid skilling) สำหรับแรงงานท้องถิ่นให้สามารถทดแทนตำแหน่งงานที่สูญเสียได้ในวงสั้น นอกจากนี้ต้องมีการเร่งรัดการทำข้อตกลงทวิภาคีและภูมิภาคเกี่ยวกับการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นทางการ เพื่อให้การย้ายกลับ-ย้ายออกสามารถจัดการได้อย่างมีระเบียบและไม่ส่งผลกระทบด้านสวัสดิภาพ

ระยะยาว ควรมุ่งสู่การสร้างที่ยั่งยืนของตลาดแรงงานด้วยการลงทุนในระบบสารสนเทศแรงงานระดับชาติที่บูรณาการข้อมูลอุปสงค์-อุปทานแบบเรียลไทม์ การสร้างกลไกสวัสดิการที่พิกพาข้ามพรมแดน การส่งเสริมการจ้างงานชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเปราะบางจากการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวในภาคที่มีความเสี่ยง และการออกแบบนโยบายภาษีหรือสิทธิประโยชน์ชั่วคราวเพื่อจูงใจการจ้างแรงงานท้องถิ่นในช่วงฟื้นฟู ทั้งนี้ควรมีการประเมินผลเชิงพื้นที่และเชิงภาคอุตสาหกรรมเป็นระยะเพื่อปรับมาตรการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานและสภาพภูมิรัฐศาสตร์

การออกแบบกลไกการดำเนินงานต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ และความร่วมมือทวิภาคีกับประเทศต้นทางของแรงงาน เพื่อหลีกเลี่ยงการผลักภาระให้กับกลุ่มเปราะบาง เช่น การห้ามการจับกุมหรือดำเนินคดีต่อแรงงานที่รายงานเหตุรุนแรงหรือขอความช่วยเหลือในภาวะคับขัน การจัดตั้งช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นอิสระ และการให้การฝึกอบรมด้านความเสี่ยงทางสังคมแก่ผู้ประกอบการ

ท้องถิ่น ทั้งนี้มาตรการเหล่านี้จะช่วยลดแรงกดดันทางสังคมที่อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและการใช้ความรุนแรงกับแรงงานต่างด้าวในช่วงวิกฤติ

สุดท้าย การติดตามและชี้วัดความสำเร็จต้องกำหนดตัวชี้วัดทั้งเชิงผลลัพธ์และเชิงกระบวนการ เช่น อัตราการฟื้นตัวของการจ้างงานในสาขาสำคัญระยะ 30–90 วัน อัตราการกลับเข้าทำงานของแรงงานต่างด้าวหลังวิกฤติ ระดับการเข้าถึงบริการสาธารณะของแรงงานที่ได้รับผลกระทบ และดัชนีความพึงพอใจของนายจ้าง ต่อกลไกสำรองแรงงานที่รัฐจัดหา การมีข้อมูลเชิงปริมาณที่ชัดเจนจะเอื้อต่อการเรียนรู้และปรับนโยบายให้มีความแม่นยำยิ่งขึ้นหากเกิดข้อบกพร่องในอนาคต

เหตุการณ์ปะทะชายแดนครั้งนี้จึงเป็นบทเรียนเชิงนโยบายที่เน้นย้ำความจำเป็นของการเตรียมการเชิงระบบสำหรับการจัดการอุปสงค์-อุปทานแรงงานทั้งในมุมของข้อมูล การคุ้มครองแรงงาน ความร่วมมือทวิภาคี และการสร้างความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานเพื่อป้องกันผลกระทบลุกลามต่อเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองประเทศ

5.3 ข้อเสนอมาตรการเชิงปฏิบัติสำหรับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน มุ่งเน้น 3 เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ 1) การรักษาเสถียรภาพของตลาดแรงงานไม่ให้สะดุดจากการขาดแคลนแรงงานทันที 2) การคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยของแรงงานทั้งไทยและต่างชาติในพื้นที่ชายแดน และ 3) การวางระบบเชิงรุกเพื่อรองรับเหตุการณ์ซ้ำในอนาคตผ่านข้อมูลและความร่วมมือระหว่างประเทศ

5.3.1 กระทรวงแรงงาน (ระดับนโยบายและสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน)

บทบาทหลัก: การอำนวยความสะดวก ประสานงาน และขับเคลื่อนนโยบายเชิงระบบ

1) จัดตั้งศูนย์สั่งการแรงงานฉุกเฉิน ในพื้นที่ชายแดนเพื่อรวบรวมข้อมูลและประสานงานโดยตรงกับด่านตรวจคนเข้าเมืองและผู้ประกอบการ และคณะทำงานภายใต้สำนักปลัดกระทรวงแรงงาน เชื่อมโยงข้อมูลจากทุกกรมแบบเรียลไทม์ ประสานงานกับ กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานความมั่นคง เพื่อกำหนดมาตรการร่วม เช่น การเปิดช่องทางพิเศษสำหรับแรงงานที่มีเอกสารถูกต้อง

2) จัดทำกรอบงบประมาณฉุกเฉินด้านแรงงาน ที่สามารถใช้ได้ทันทีเมื่อเกิดวิกฤติ

3) กำหนดตัวชี้วัดการฟื้นตัวด้านแรงงาน เช่น อัตราการกลับเข้าทำงานภายใน 30–90 วัน และอัตราการเข้าถึงสิทธิของแรงงานข้ามชาติ

4) พัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลแรงงาน (Labour Information Dashboard) ที่รวมสถิติแรงงานต่างด้าว อุปสงค์แรงงาน และสถานะความมั่นคงชายแดน

5.3.2 กรมการจัดหางาน

บทบาทหลัก: บริหารการเคลื่อนย้ายแรงงานและจัดหากำลังคนสำรองให้ภาคเศรษฐกิจ

1) จัดทำทะเบียนแรงงานข้ามชาติแบบเรียลไทม์ จำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ (เกษตร อาหาร ก่อสร้าง บริการ) และพื้นที่ เพื่อคาดการณ์ผลกระทบต่ออุปทานแรงงาน

2) เตรียมช่องทางการจัดหางานภายในประเทศ (Job Matching) สำหรับแรงงานไทยในพื้นที่ใกล้เคียงให้เข้ามาทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน

3) ประสานงานกับนายจ้างเพื่อจัดทำรายชื่อความต้องการแรงงานเร่งด่วน และจัดลำดับความสำคัญของกิจการที่มีผลต่อความมั่นคงด้านอาหารและเศรษฐกิจ

4) กำหนดมาตรการขยายเวลาหรือผ่อนผันใบอนุญาตทำงาน สำหรับแรงงานข้ามชาติที่อยู่ระหว่างรอการต่ออายุ เพื่อไม่ให้กำลังคนหายไปโดยฉับพลัน

5.3.3 กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

บทบาทหลัก: พัฒนาทักษะเร่งด่วนเพื่อรองรับการทดแทนแรงงาน

1) จัดทำหลักสูตรฝึกทักษะเร่งรัด (Rapid Skilling) สำหรับแรงงานไทยหรือแรงงานในท้องถิ่นเพื่อทดแทนแรงงานข้ามชาติที่หายไปทันที

2) ประสานสถานประกอบการเพื่อจัด On-site Training ให้แรงงานใหม่เรียนรู้และปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ

3) จัดตั้งหน่วยฝึกเคลื่อนที่ (Mobile Training Unit) ลงพื้นที่ชายแดนและนิคมอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบ

4) บูรณาการความร่วมมือกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่เพื่อเพิ่มกำลังฝึกอย่างรวดเร็ว

5) จัดทำระบบ รับรองทักษะแบบเร่งด่วน (Fast-track Skills Recognition) เพื่อเปิดโอกาสให้แรงงานสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันที

5.3.4 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

บทบาทหลัก: คุ้มครองแรงงานที่ได้รับผลกระทบและลดความเสี่ยงการละเมิดสิทธิ

1) จัดตั้งสายด่วนเฉพาะกิจ (Hotline) สำหรับแรงงานต่างด้าวและแรงงานไทยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์

2) ส่งเจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานเคลื่อนที่ (Mobile Labour Inspection Unit) ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบการละเมิดสิทธิแรงงาน เช่น การบังคับออกจากงานโดยไม่จ่ายค่าจ้าง

3) ประสานกับองค์กรท้องถิ่นและ NGO เพื่อจัด ศูนย์พักพิงและความช่วยเหลือฉุกเฉินสำหรับแรงงานที่ถูกเลิกจ้างหรือรอการเดินทางกลับประเทศ

4) ออกมาตรการห้ามนายจ้างเลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชย ในกรณีที่แรงงานถูกส่งกลับประเทศเพราะสถานการณ์ฉุกเฉิน

5) จัดทำแนวทางปฏิบัติด้านความปลอดภัย สำหรับแรงงานในพื้นที่ชายแดน เช่น มาตรการอพยพปลอดภัย การเข้าถึงการรักษาพยาบาล

5.3.5 สำนักงานประกันสังคม

บทบาทหลัก: ดูแลการเข้าถึงระบบคุ้มครองทางสังคมของแรงงานทั้งไทยและต่างชาติ

- 1) จัดทำมาตรการเยียวยาเร่งด่วน เช่น การขยายสิทธิความคุ้มครองสำหรับแรงงานที่ตกงานชั่วคราวจากสถานการณ์ชายแดน
- 2) เร่งดำเนินการสิทธิประโยชน์ทดแทนการขาดรายได้ ให้กับแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคม โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนซับซ้อน
- 3) ประสานกับประเทศต้นทางเพื่อพิจารณาการพกพาสิทธิ (Portability of Benefits) ของแรงงานที่ถูกส่งกลับกะทันหัน
- 4) จัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ลงทะเลเบียนประกันสังคม สำหรับแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน เพื่อป้องกันไม่ให้แรงงานหลุดจากระบบในช่วงวิกฤติ
- 5) จัดทำระบบการตรวจสอบสิทธิออนไลน์หลายภาษา เพื่อให้แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทันที

ตารางที่ 4 มาตรการเชิงปฏิบัติ (Operational Matrix)

หน่วยงาน	บทบาทหลัก	ภารกิจเชิงปฏิบัติ
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน	การอำนวยความสะดวก ประสานงาน และขับเคลื่อนนโยบายเชิงระบบและประสานความร่วมมือระดับชาติ	- จัดตั้งศูนย์สั่งการแรงงานฉุกเฉิน และคณะทำงาน เชื่อมโยงข้อมูลจากทุกกรมแบบเรียลไทม์ - ประสานงานกับจังหวัด ผู้ประกอบการ กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานความมั่นคง เพื่อกำหนดมาตรการร่วม - จัดทำกรอบงบประมาณฉุกเฉิน - พัฒนา Labour Information Dashboard
กรมการจัดหางาน	จัดการอุปทานแรงงานและการเคลื่อนย้ายกำลังคน	- จัดทำทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเรียลไทม์ - Matching แรงงานไทยท้องถิ่นเข้าสู่ตลาดเร่งด่วน - ผ่อนผัน/ขยายใบอนุญาตทำงาน
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	พัฒนาทักษะเร่งด่วนและเสริมกำลังแรงงานในพื้นที่	- จัดทำหลักสูตร Rapid Skilling - จัด On-site Training และ Mobile Training Unit - รับรองทักษะแบบ Fast-track

หน่วยงาน	บทบาทหลัก	ภารกิจเชิงปฏิบัติ
กรมสวัสดิการและ คุ้มครองแรงงาน	คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพแรงงาน	- จัดตั้งสายด่วนเฉพาะกิจหลายภาษา - ส่ง Mobile Labour Inspection ลงพื้นที่ - จัดศูนย์พักพิงแรงงานฉุกเฉิน - ออกมาตรการห้ามเลิกจ้างไม่เป็นธรรม
สำนักงาน ประกันสังคม	คุ้มครองทางสังคมและเยียวยารายได้	- ขยายสิทธิประโยชน์กรณีตกงานชั่วคราว - จ่ายเงินทดแทนเร่งด่วน - จัดหน่วยเคลื่อนที่ลงทะเบียนประกันสังคม - พัฒนาระบบตรวจสอบสิทธิออนไลน์หลายภาษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2568). 5 มาตรการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานกัมพูชาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา. สืบค้นจาก <https://region2.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/405056>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2568). สรุปสถานการณ์ชายแดนไทย – กัมพูชา. สืบค้นจาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/3219/iid/397635>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2568). แถลงข่าวเรื่องพัฒนาการสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา วันที่ 9 มิถุนายน 2568. สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/press-conf-devts-thailand-cambodia-situation-5>
- กระทรวงมหาดไทย. (2568). ศูนย์เฉพาะกิจฯ ชายแดนไทย-กัมพูชา - Team Thailand. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/AdHocCentreforThailandCambodiaBorderSituation>
- จตุพร สุสวัสดิ์. (2568). ปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชายืดเยื้อ แรงงานข้ามชาติเปราะบาง เสี่ยงผิดกฎหมาย-ถูกกดค่าแรงเพิ่มขึ้น. สืบค้นจาก <https://theisaanrecord.co/2025/07/16/migrant-workers-at-risk-of-illegal-activities/>
- ประชาไท. (2568). ไทยแถลงกัมพูชาวางกับระเบิด 'ช่องบก' ละเมิดอธิปไตย-กฎหมายสากล ด้าน กต.เดินทางประท้วง. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2025/07/113828>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2568). แรงงานกัมพูชาแหกกลับ สะท้อนธุรกิจไทย “เกษตร การ์เมนต์ พลาสติก อาหารแปรรูป” กระทบ. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9680000073020>
- วราพงษ์ เทพรงค์ทอง. (2568). มองรอบด้านประเด็นร้อนชายแดนไทย-กัมพูชา. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. สืบค้นจาก <https://www.senate.go.th/view/386/News/Latest/321/TH-TH>
- สำนักข่าวไทย อสมท. (2568). สะท้อนปัญหาแรงงานกัมพูชาแหกกลับบ้าน. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=vYc4pT0TL2k>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2568). รายงานสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างไทย – กัมพูชาประจำวันพุธที่ 30 กรกฎาคม 2568. กระทรวงพาณิชย์. สืบค้นจาก <https://uploads.tps.go.th/6-สถานการณ์ความขัดแย้งไทยกัมพูชา%2030%20ก.ค.%2068%20-%20rev.pdf>
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2568). ข้อมูลสถิติการทำงานของคนต่างด้าว. กรมการจัดหางาน. สืบค้นจาก <https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/param/site/152/cat/82/sub/0/pull/category/view/list-label>
- Spotlight. (2025). เปิดสถิติแรงงานต่างด้าว 'กัมพูชา-เมียนมา-ลาว' ในไทย มีกี่คน?ทำงานอะไร?. สืบค้นจาก <https://www.amarintv.com/spotlight/economy/517074>
- The Standard Team. (2025). ‘ตลาดโรงเกลือ’ ในเงาแห่งความไม่แน่นอน เสี่ยงสะท้อนจากพรมแดนไทย-กัมพูชา. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/rongkluea-market-border-crisis/>

